

Pohjois-Suomen sotilasläänin esikunta
PL 119
90101 Oulu

Viite / Hänvisning

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n aloitteet ja kirjelmät (29.11.2006, 28.12.2006, 16.1.2007, 9.2.2007, 12.2.2007, 23.2.2007, 11.4.2007, 2.5.2007, 7.5.2007, 10.5.2007, 16.8.2007, 22.8.2007, 17.9.2007, 2.10.2007 ja 10.10.2007)

Asia / Ärende

Päätös ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeellisuudesta Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennushankkeen yhteydessä

HANKE

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennushanke

HANKKEESTA VASTAAVA

Puolustusvoimat / Pohjois-Suomen sotilaslääni

YLÄ-VIEKSIN KYLÄYHDISTYS ry:n aloite 29.11.2006 ja sen aiempi käsittely

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry on aloitteessaan 29.11.2006 esittänyt ympäristökeskukselle mm., että ympäristökeskus ryhtyisi toimenpiteisiin vaikutusten arviointimenettelyn soveltamiseksi Vuosangan ampuma-alueen laajennusta koskevassa asiassa Kainuun maakuntakaava 2020 – kaavaehdotuksessa. Kyläyhdistys on vaatinut 23.11.2006 myös Kainuun maakuntahallitukselta ympäristövaikutusten arviointia tai vastaavan laajuista vaikutus- ja ympäristöselvitystä tehtäväksi ennen kuin laajentamisvarausta tai melualueita saa kaavaan hyväksyä. Useissa myöhemmissä, vuoden 2007 aikana lähetetyissä aloitteissa ja esityksissä kyläyhdistys on toistanut vaatimuksensa ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeesta Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen suunnitellun laajennushankkeen yhteydessä ja toisaalta arvioinnin puutteellisuuksista alueen aiempien laajennusten ja käytön yhteydessä.

Kainuun ympäristökeskus katsoi 5.1.2007 kyläyhdistykselle lähettämässään vastauksessa, että Kainuun maakuntakaavoitusprosessissa tuolloin esillä olleen Vuosangan ampuma-alueen laajennusesityksen vaikutusten selvittäminen ja arviointi tulisi tehdä ns. SOVA-lain (Laki viranomais-ten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005) mukaisesti. Maakuntavaltuuston hyväksymään maakuntakaavaan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennus ei kuitenkaan sisältynyt, vaan mahdolliset laajennusalueet merkittiin selvitysalueiksi. Sittemmin Kainuun maakunta on käynnistänyt erillisen vaihekaavan laadintatyön, jossa keskeisenä asiana ovat puolustusvoimien aluetarpeet maakunnassa. Vaihekaavan osallistumis- ja arviointi-

suunnitelma on ollut lausuntokierroksella, ja siihen liittyvä viranomaisneuvottelu on pidetty 29.2.2008.

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on yleisen selvitysvastuun nojalla huolehdittava siitä, että suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tämä SOVA-lain 3 §:n yleisperiaate koskee myös vaihekaavaa. Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n nojalla perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan katsoa olevan olennaisia vaikutuksia.

HANKKEEN KUVAUS

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennushankkeessa on kysymys toisaalta ammuntoja koskevien puolustushallinnon tiukentuneiden varomääräysten vaatimista uusista suoja-alueista, toisaalta uusien tykistön tuliasemien sijoittamisesta. Alueen eteläosaan suunnitellut kahdet tuliasemat mahdollistaisivat monipuolisemman tuliasematoiminnan. Osa tykistöammunnoista siirtyisi Kivijärven alueelle laajennettavan harjoitusalueen luoteisosaan. Laajennusalueet sijoittuisivat nykyisen ampuma- ja harjoitusalueen luoteis- ja kaakkoispuolelle Ristijärven kunnan ja Kuhmon kaupungin alueille. Jalkaväkiammuntojen osalta on tarpeen muuttaa joidenkin ammuntojen suorituspaikkaa sekä ampumasuuntaa. Lisäksi alueelle on suunnitteilla kivääricaliiberisten aseiden kohdistuspaikka. Uusia teitä on suunniteltu rakennettavaksi 3 – 5 km. Tykistön tuliasema-alueille on lisäksi rakennettava toiminnan mahdollistavat tuliasemaurat.

MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Nykyinen Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue sijaitsee metsähallituksen omistamalla alueella. Laajennusalueita on suunniteltu myös yksityisille maille. Vahvistettavana olevassa Kainuun maakunta-kaavassa ampuma- ja harjoitusalue on osoitettu EAH-merkinnällä (n. 12 600 ha). Selvitysalueiksi on osoitettu ampuma- ja harjoitusalueeseen rajautuvia alueita sen länsi- ja kaakkoislaidalta (n. 3900 ha). Kuhmon kaupungilla ja Ristijärven kunnalla ei ole minkäänasteisia kaavoja Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen tai sen suunnitellun laajennuksen kohteina olevilla alueilla.

HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Melu

Ampumamelun tasoa ja vaikutuksia ympäristöön on selvitetty puolustusvoimien toimeksiannosta (Insinööritoimisto Akukon Oy: Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen ympäristömeluselvitys; 3/2008). Aseiden, erityisesti raskaiden aseiden (tykistön, raskaiden kraanatinheitinten, raskaiden sinkojen) ammunnasta ja räjäytyksistä aiheutuu ympäristöön leviävää melua ja tärinää. Selvityksen mukaan ampuma-alueen käyttö on ajoittaista, ja raskaiden aseiden ampumaleirit ovat kokonaisuutena kannalta määrääviä. Ympäristömeluselvitykseen on sisällytetty myös raketinheitinten, erikokoisten räjäytysten ja iskemien meluvaikutusten tarkastelu. Käsiaseiden melupäästöjen todetaan olevan siinä määrin rajallisia ja etäisyyksien alueen ulkopuolelle niin suuria, että niiden melulla ei katsota selvityksen kannalta olevan merkitystä. Meluselvityksen taustaksi on tehty vuoden 2007 kesä- ja marraskuussa päästö- ja kaukomittauksia runsaassa 20 pisteessä ampuma- ja harjoitusalueella ja sen ympäristössä. Mittaustulosten ohella meluselvitys perustuu maasto- ja laskentamalleihin. Selvityksessä on tarkasteltu myös Kivijärven länsipuolelle suunniteltujen tykistön tuliasemien vaikutusta ympäristömeluun.

Mahdollisen häiriön kohteena olevaa pysyväsasutusta on lähimpänä ampuma- ja harjoitusaluetta sen itäpuolella Huuhilonkylän, Niemenkylän ja Ylä-Vieksin suunnalla. Alueen pohjoispuolella on muutamia taloja alle 5 km:n etäisyydellä lähimmistä tykistön tuliasemista. Lähimmillä asuinpaikoilla yk-

sittäisten laukausten enimmäismelun C-äänialistustasot (L_{CE}) jäävät selvityksen mukaan suurimmillaan hieman alle suositusarvon 100 dB. Meluvyöhykkeelle 90 – 100 L_{CE} ampuma- ja harjoitusalueen ympärillä jää useita taloja. Laskennallisten harjoitusviikkojen A-painotetut keskiäänitasot olivat tykistöharjoitusten aikana lähimpien talojen luona ilman impulssikorjausta keskimäärin noin 40 – 50 dB_A. Muissa kuin tykistöharjoituksissa melutasot jäävät alle suositusarvon. Keskimääräinen melutaso ylittää suositusarvon 55dB_A ampuma- ja harjoitusalueen Katajalammen tuliasemien kaakkoispuolella ja Härmäjärven rannassa. Suunniteltujen uusien tykistön tuliasemien (Iso Heinävaara) melu ei laskennallisesti ylitä suositusarvoja lähimmillä asuinpaikoilla Pääjärven rannalla.

Tykistöammuntojen melu on Vuosangassa luonteeltaan tilapäistä; vuosittain ammunnat jakautuvat kolmeen noin viiden päivän mittaiseen jaksoon. Puolustusvoimat on ilmoittanut selvittävänsä toisaalla erikseen ammuntojen ja räjäytysten aiheuttamaa tärinää ja sen mittaamista. On todettava, ettei Suomessa ole raskaiden aseiden melulle yleisesti hyväksytyjä, viranomaisohjeena noudatettavia ohjeita.

Luontoarvot

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue sisältyy metsähallituksen laatimaan Kainuun luonnonvarasuunnitelmaan kaudelle 2002 – 2011 sekä Kellon alue-ekologiseen suunnitelmaan vuodelta 2001. Nykyisen alueen sisällä sijaitsevat Rimpisuon-Tiilipuron soidensuojelualue, Hevoshuuhdinpuron ja Honkivaaran Natura-alueet kokonaan sekä osa Pellinkankaan Natura-alueesta. Laajennusalueella tuliasemia ja niiden vaatimaa tiestöä ei sijoiteta puolustusvoimien mukaan arvokkaille luontokohteille. Ympäristökeskus on metsähallitukselta saamansa selvityksen perusteella katsonut, etteivät Vuosangan ampuma-alueella vuoden 1999 jälkeen toteutetut hakkuu- ym. toimenpiteet luonteeltaan, laajuudeltaan ja ympäristövaikutuksiltaan ole olleet sellaisia, että niihin olisi pitänyt ao. ajankohtana voimassa olleen lainsäädännön perusteella soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Toimivaltainen viranomais ympäristövaikutusten tarpeellisuuden harkinnassa on ollut 30.8.2006 saakka ympäristöministeriö.

Pinta- ja pohjavesivaikutukset

Maanpuolustusalueen esikunnan mukaan raskaiden aseiden ja räjähteiden käytöstä ei ole puolustusvoimien muualla tekemissä tutkimuksissa todettu jäämiä maaperässä tai pohjavedessä. Räjähdyksien ja ruudin sisältämien aineiden kaikkia ympäristövaikutuksia ei kuitenkaan vielä tunneta. Lähinnä pintavesien pilaantumista voi tapahtua ampumapaikkojen ja taustapenkkojen läheisyydessä, jonne runsaimmin kertyy raskasmetalleja.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen maali- ja majoitusalueilla ei ole pohjavesialueita. Kainuun ympäristökeskus on katsonut lausunnossaan 29.10.2007, ettei maastoajoneuvoilla tapahtuva harjoittelu ja tilapäinen leiriytyminen nykyisessä laajuudessaan aiheuta Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen itälaidalla olevalle Tulikankaan pohjavesialueella pilaantumisvaaraa. Uusia pohja- tai pintavesitutkimuksia Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueella ei ole kuitenkaan tehty.

KUULEMINEN

Ympäristökeskus on pyytänyt kirjeellään KAI-2006-Y-209 12.6.2007 Pohjoisen maanpuolustusalueen esikunnalta tietoja Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueella toteutetuista toimista ja alueen laajentamiseen liittyvistä suunnitelmista. Kirjallinen selvitys Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen toiminnasta, kehittämissuunnitelmista sekä entisestä ja tulevasta käytöstä on saatu ympäristökeskukseen 30.7.2007 (GD4583, 27.7.2007). Ympäristökeskus on lisäksi saanut maastokäynteihin sekä puolustusvoimien ja metsähallituksen antamaan muuhun informaatioon perustuvaa tietoa Vuosangan alueen ampumatoiminnasta, muusta käytöstä ja metsien käsittelytilanteesta.

Kainuun ympäristökeskus on ollut asiassa yhteydessä hankkeesta vastaavaan, Kainuun Prikaatiin, ympäristöministeriöön, Kuhmon kaupunkiin, Ristijärven kuntaan ja Kainuun maakunta -kuntayhtymään.

Aluetta ja sen toimintoja on maastossa esitelty ympäristökeskuksen edustajille 31.5., 10.10., 30.10. ja 9.11.2007. Hanketta on myös sivuttu useissa neuvotteluissa eri osapuolten kanssa vuosien 2007 ja 2008 aikana.

RATKAISU

Kainuun ympäristökeskus päättää, että Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennushankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Perustelut

Kainuun ympäristökeskus katsoo, että hankkeessa ei ole kyse ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (469/1994, muutos 458/2006) 4 §:n mukaisesta hankkeesta tai sen muutoksesta. Em. lain 4 §:n 2 momentin mukaan arviointimenettelyä on sovellettava yksittäistapauksessa jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin lain 1 momentissa tarkoitettuun olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomiottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Harkittaessa arviointimenettelyn soveltamista yksittäistapauksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen on valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 7 § mukaan tarkasteltava erityisesti hankkeen ominaisuuksia, sijaintia ja vaikutusten luonnetta. Harkintaa tehdessään ympäristökeskus on tarkastellut mm. hankkeen yhteisvaikutusta muiden hankkeiden kanssa, onnettomuusriskejä, nykyistä maankäyttöä, luonnon sietokykyä, vaikutusalueen laajuutta, vaikutuksen suuruutta, monitahoisuutta, kestoa ja toistuvuutta. Saaduissa selvityksissä ja maastokatselmuksissa ei ole tullut ilmi, että suunniteltu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennushanke tai alueen käytössä tai toiminnassa tapahtuvat muutokset olisivat laadultaan ja laajuudeltaan sellaisia, että haitalliset ympäristövaikutukset lisääntyisivät tai alueen maankäyttö oleellisesti muuttuisi. Erityisesti meluhaittojen kannalta merkittävimmät raskaiden aseiden ammunnat eivät saadun selvityksen mukaan tule oleellisesti lisääntymään. Tällaiset ammunnat ovat kestoltaan suhteellisen lyhytaikaisia ja jakautuvat vuosittain kolmeen noin viiden päivän mittaiseen jakssoon.

Vahvistettavana oleva Kainuun maakuntakaava ja vireillä oleva puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita sekä niiden melualueita koskeva vaihemaakuntakaava ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia kaavamuotoja, joiden laadinnassa on tarkasteltava myös ympäristövaikutuksia ja tehtävä asiaa koskevia selvityksiä. Näin ollen erillistä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei tarvita. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennushanketta ja sen ympäristövaikutuksia on arvioitava ja suunniteltava laajapohjaisessa yhteistyössä Kainuun maakunnan, Kuhmon kaupungin, Ristijärven kunnan, metsähallituksen, paikallisen väestön ja muiden hankkeen vaikutuspiiriin kuuluvien yhteisöjen kanssa. Kaikkien näiden tahojen ja puolustusvoimien on oltava riittävässä yhteistyössä hankkeen ympäristö- ym. vaikutusten ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) ja laki sen muuttamisesta (458/2006) 4 §, 5 §, 6 § ja 19 §.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) 4 §, 7 § ja 8 §.

MUUTOKSENHAKU

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Oulun hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tähän päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea valittamalla muutosta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettut tahot saavat kuitenkin hakea muutosta tähän päätökseen samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä valitetaan (laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 19 §:n 3 momentti).

KUULUTTAMINEN

Päätös on nähtävillä Kuhmon kaupungin ja Ristijärven kunnan virallisilla ilmoitustauluilla ja sähköisenä osoitteessa www.ymparisto.fi/kai sekä ympäristöhallinnon valtakunnallisilla internet-sivuilla www.ymparisto.fi.

Johtaja

Kari Pääkkönen

Ylitarkastaja

Unto Ritvanen

Tiedoksi:

Ympäristöministeriö
Puolustusministeriö
Kainuun Prikaati
Kainuun maakunta –kuntayhtymä
Metsähallitus Kainuu
Kuhmon kaupunki
Ristijärven kunta
Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry.